Ч. 27⅘ (10.841). Львів, Вівторок 7. грудня 1926 Оплачено готівкою. Рік XLIV

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Боротьба з публичною опінією.

Два нові пресові декрети.

Варшава, 4. грудня 1926.

Ще сойм не зліквідував попереднього пресового декрету, а вже на випадок його ліквідації підготовляє уряд два нові пресові декрети, ще важчі від попереднього.

Як подає „Експрес Поранни", нові розпорядки вже готові. Ждуть тільки опінії правничої ради, щоби появитися в світ у формі декретів президента держави.

Перший з тих розпорядків є тимчасовий, другий постійний з метою управильнити цілість пресових справ.

Тимчасовий пресовий розпорядок торкається не лише преси, але й прилюдних промов та всякого свідомого поширювання неправдивих відомостей, що можуть шкодити державі. А саме, хто у формі поголоски свідомо поширює такі відомости, той підпадає карі арешту до трьох місяців або грживні до 1.000 зол. Є це постанова загального характеру. Важче трактується під тим оглядом прилюдні промови і пресу. Хто такого вчинку (поширювання неправдивих відомостей на шкоду держави) допускається прилюдно або в друку, той буде караний арештом до 6 місяців і гривною до 5.000 зол. або одною з тих кар. Свідоме поширювання неправдивих відомостей у відношенні до державних властей або державних урядовців потягає за собою кару до одного року і гривну від 500 до 5.000 зол. Поширювання публично або в друку відомостей про небезпеки, що грозять державі, небезпеки зовнішнього чи внутрішнього характеру, потягає за собою кару вязниці від одного року до двох літ і гривну від 1.000 до 10.000 зол. Колиб ті відомости спричинили публичні заворушення або протиділання владі, то при лагідних обставинах виновник буде караний вязницею до одного року і гривною до 5.000 зол., а в тяжких випадках вязницею від трьох місяців до трьох літ і гривною від 2.000 до 15.000 зол. З уряду буде ться переслідувати всякі зневаги на адресу президента держави, маршалка Польщі, маршалків сойму і сенату, премієра міністрів і виконуючих обовязки міністрів, президента Найв. Суду, президента Найв. Адмін. Трибуналу, президента Найв. Палати держ. контролі, воєводів і управителів воєвідства, начальників корпусів і їм рівнорядних або рангою вищих генералів. На заміти, роблені президентові держави, не допускається доказу правди.

Екзекутива у всіх тих справах спочиває в руках суду. На внесення прокуратора суд може видати карний наказ. Окружний суд видає карний наказ в комплєті трьох суддів на невиному засіданні; при упрощеній процедурі наказ видає один суддя. Проти карного наказу можна внести спротив на протязі 7-мох днів. Спротив розглядає той самий суд чи суддя, що видав наказ. Видаючи присуд, суд не є вязаний карою, означеною карним наказом.

Постійний закон, що управильнює цілість пресових справ, базується на австрійськім, німецькім і російськім пресовім законодавстві. Закон уводить інституцію редакторів, відповідальних за поодинокі відділи. Коли суд припинить видавання часопису, то не вільно його відновлювати під ніякою назвою. Припинення видавництва часопису дає в руки адміністраційної влади всі засоби для унеможливлення відновлення видавництва, як: перепинювання його друку, усунення зовнішніх признак видавництва, задержання чинностей адміністрації, контролю льокалю видавництва, заняття книг, а на випадок опору усунення силою співробітників і опечатання льокалю. В справах образи чести не допускається доказу правди у відношенні до президента держави, а також приватного чи родинного життя зневаженої особи.

Екзекутива в пресових справах належить до суду. При конфіскаті вводиться білі плями. Всі пресові справи розглядатиме один виділ окружного суду в складі суддів, десигнованих на три роки. Всі пресові справи мусять бути вирішені в речинці до 8-ох днів.

„Табор Великої Польщі".

Націоналістична льожа Романа Дмовського.

Віддавна заповідане покликання до життя організації під назвою „Табор Великої Польщі" стало фактом доконаним. В суботу (4. грудня) зіхалися до Познаня представники партійної й непартійної польської буржуазії (поміщики, промисловці, купці, великі підприємці то-що) націоналістично-клерикального покрою, щоби під проводом відступленого „всьому народові" вшехпольського ватажка Романа Дмовського відбути інавгурацію покликання до життя цеї фашистівсько-польської льожі.

Після богослуження зібралося в салі „Базару" до 300 учасників. В президії поруч Р. Дмовського заняли місця: ген. Ст. Галлер, Ал. Дембський (б. волинський воєвода), Юр. Здзеховський (б. мін. скарбу), Гад. Кобилянський і Здз. Жултовський. Дмовський виголосив довшу проповідь, в якій вказував на потребу організації, яка обіймалаб весь польський нарід.

Декляраціа „Табору Великої Польщі" зазначує, що ця організація є організацією свідомих сил польського народу; що її метою є довести польський нарід до всесильности і величі у внутрішньому житті держави і в міжнародніх відносинах; що римо-католицька релігія мусить заняти пануюче становище; що польська цивілізація має бути цивілізацією великого народу, спираючись на польській традиції і на почутті відповідальности у відношенні до батьківщини, на почутті єрархії і карности, на високому рівні обичаїв і обичаєвої дисципліни, на суворій організації публичної опінії, на богатій духовій національній творчости, на великій матеріяльній продукції і організованій праці та на відвазі і мужности горожан; що держава великого народу мусить бути так зорганізована, щоби була здатна: запевнити собі пошанівок і признання своїх прав у чужих, запевнити всім горожанам справедливість, забезпечити їх від кривд, дати їм безпеку життя і майна, спокій і свободу праці, шанувати й хоронити права, на яких спирається життя громадянства, поборювати анархію і нищити безладдя.

Організація „Табору Великої Польщі" складається з Великої Ради, якій підчиняються дільнцеві (окружні) ради, цим другим воєвідські, а останнім повітові. Окружних рад є пять: варшавська, познанська (в яку входить Помор'я і лодзьке воєвідство), шлеська (з краківським воєвідством), галицька, волинська і дільниця східних земель (Полісся, Білорусь, Виленщина). На чолі округ стоять окружні обозні, на чолі воєвідських рад, — воєвідські обозні, на чолі повітових — повітові обозні і т. д. При обозних функціонують прибічні ради як дорадчі установи. Всі керманичі й робітники „Табору Великої Польщі" походять з номінації, а не з вибору. До Великої Ради заіменував Р. Дмовський крім себе кільканадцятьох поміщиків, генералів, купців, промисловців і професорів. З Галичини найшлося там двох поміщиків Вол. Дідушицький і Ад. Гладжевський.

Поворот рум. королевої.

Букарешт, 5. грудня 1926.

Вчора вернула тут королева Марія з кількатижневої подорожі по Америці. На двірці повитав її король Фердинанд і члени уряду.

Проти румунських насильств.

Американські Українці протестують проти приймання румунської королевої.

Філядельфія, в листопаді 1926.

Українці в Злучених Державах і Канаді використали приїзд румунської королевої до Америки, щоб запротестувати проти політики гноблення, що її управляє Румунія у відношенні до своїх т. зв. „національних меншостей", зокрема до 1-міліонового населення української народности. В ріжних більших містах Злучених Держав Півн. Америки відбулися великі протестуючі віча і збори в цій справі, вислано також відповідні письменні протести до ріжних офіціяльних осіб та установ. Основний протест-меморіял про положення Українців у румунськім королівстві опублікувало Обєднаннння українських організацій, що має свій осідок у Філядельфії. Той меморіял передано през. Куліджові, всім представникам чужих держав, усім американським університетам і американській пресі. Протести Українців проти приймання румунської королевої відбилися живим відгомоном у цілих Злучених Державах.

Подібно зробили також представники головних українських установ у Вінніпегу. Делєгація тих установ, зложена з найвизначніших Українців Вінніпегу під проводом українського посла до парляменту в Манітобі Д. Якимішака, явилася у представника правительства Манітоби з протестом проти публичного приймання рум. королевої тамошнім правительством. Протест цей предложено у формі меморіялу, в якому описано розпучливе положення українського населення під владою Румунії. Делєгація просила переслати цей протест королевій. Представник правительства обіцяв передати протест королевій і самому обстати за Українцями. Український протест видрукувала канадійська преса, а „Фрі Прес" помістила його на першій стороні в жалібних обвідках.

В більшім канадійськім місті Торонто, де живе також дуже богато Українців, протест Українців проти румунських насильств виглядав трохи инакше. Там українська делєгація особисто передала румун. королевій, що була приїхала до Торонто з кількоденним візитом, відповідний меморіял про переслідування українського народу в Румунії. Той самий меморіял передрукувала заходом делєгації вся льокальна преса.

Перед засіданям Ради Ліґи Націй.

Женева, 5. грудня 1926.

Нині приїхали тут Бріян, Вандервельд, Чемберлен і Залеський. Німецька делєгація зі Штреземаном приїхала вчора вечером. Рада Ліґи Націй збереться завтра на неофіціяльне засідання. Бріян конферував з Чемберленом і Бенешом, а Вандервельд із Чемберленом. Зі Штреземаном мав Бріян довірочну 2-годинну розмову. Журналістам Бріян заявив, що не може дати ближчих пояснень, бо йому ходить про те, щоби переговори довести щасливо до кінця. В справі військової контролі Німеччини і в справі інвестиґації з рамени Ліґи Націй зазначив Бріян, що то дві ріжні справи. Перша з них належить до конференції амбасадорів, а друга до Ліґи Націй. Їх можна злучити, а це залежатиме від теперішніх розмов і становища Німеччини. Після конференції зі Штреземаном Бріян приняв льорда Сесіля, а Штреземан конферував потім із Чемберленом.

Погром у Кишеневі.

Букарешт, 5. грудня 1926.

Жидівська тел. агенція повідомляє, що до Кишенева приїхало 300 делєгатів із конгресу румунських студентів у Ясах, щоби віддати честь еп. Ґурії. При тій нагоді зранили кількох Жидів, напали на жидівські доми і крамниці, вибивали шиби. В місті счинився переполох. Поліція не могла дати собі ради, тому візвано військо. Військова команда у Кишеневі стягнула до міста два батальйони піхоти і кінноти, які виступили проти студентів. Студенти зачали сутичку з військом. Кіннота в шаржі розтратувала 5 студентів. Скільки було ранених Жидів, точно не знати. Також у місцевости Каларас підчас погрому поранено богато Жидів.

Варшава, 5. грудня 1926.

В звязи з погромами пос. до варшавського сойму Вісліцький (Жид. Клюб) звернув румунському королеві ордер, який король надав йому підчас цьогорічного побуту в Букарешті. Пос. Вісліцький їздив до Румунії з прогулькою, уладженою з ініціятиви польського сойму.

Стан облоги на Литві!

Париж, 5. грудня 1926.

„Пті Парізіен" повідомляє з Риги, що в звязи з викриттям комуністичної змови оголошено на Литві стан облоги.

Протидержавна змова в Італії.

Рим, 5. грудня 1926.

У Вероні арештовано 43 комуністів. Переведені в їх мешканні ревізії викрили матеріял про протидержавну змову.

Виборча кампанія на Мадярщині.

Будапешт, 5. грудня 1926.

У звязи з виборами опозиційні кандидати, головнож соціялісти, дістають листи з погрозами смерти, коли не перепинять виборчої кампанії.

Стріча Мусолінія зі Штреземаном.

Рим, 5. грудня 1926

З дипльоматичних кол повідомляють, що з нагоди женевських нарад Мусоліні стрінеться зі Штреземаном в одній з місцевостей над Ляго Маджоре.

…ть політичних вязнів. По переході на територію Польщі свідок видав Бакуна поліції. Обвинувачений Бакун заявляє, що свідок враз із двома поліцаями його катував і примусив підписати протокол, який сам сфабрикував.

Свідок Пільчинський Юліян, поручник 27 п. п., зізнає, що він приглядався допитуванню вязнів на поліції. Ніякого терору не замічав.

Свідок Кшижановський Ваплав заявляє, що був присутній при допитах обв. Олянського на поліції.

Свідок Паланиця Волод., бувший …ник з 19. п. уд., доніс своїм командантам, що обвинувачений Яворський випитував його про військові магазини і що бачив у нього бібулу. Про це списано тоді протокол. **П. Щ.**

Нові книжки й видання.

КНИЖКИ:

Д-р мед. Е. Лукасевич: АНАТОМИЧНИЙ СЛОВНИК (матеріяли). Львів 1926. Накл. автора. ст. 48.

І. Огієнко: НОВОЧАСНИЙ ЦЕРКОВНО-СЛОВЯНСЬКИЙ ПРАВОПИС. Варшава 1926. ст. 28.

М. П. Старицький: ЗА ДВОМА ЗАЯЦЯМИ (Панська губа, та зубів нема). Комедія з міщанського побуту зі співами і танцями на 4 дії. Львів 1927. Накл. кооперативи „Український Театр". ст. 110.

Ця симпатична комедія, що входила в стійний репертуар усіх наших професійних і аматорських театрів, перевидана на …альне домагання провінціяльних гуртків, які жалуються, що не мають що грати. У гарнім новім виданні вона має режисерські уваги, плян сцени, ноти до пісень і пояснення менше зрозумілих слів. Заки наша нова драматична продукція зможе дати свіжі малюнки нового побуту, з нових обставин життя, тип Голохвостова — київського „ревізора" з Подолу, буде ще довго актуальний на нашій сцені. Так само свіжими залишаться тип панночки, що цурається свого простого походження, родичів, які поневолі їй потурають і цілої …ки міських проміщиків.

Антін Верговий: КЛЕКОЧЕ ДЗВІН. В-во „Нова Доба". Львів 1926. ст. 24.

ЖУРНАЛИ:

„СВІТ". Ілюстрований журнал для всіх. Листопад. Ч. 22. Зміст: І. Кажинський: 1876-1926. — В. Бобинський: Erotica. — М. Могилянський: Пошивка. — М. Р.: Б. Шов — Лавреат Нобля. — М. Коноплінка: Гей, та піду в Україні на чужині. — П.: Пропаганда української книги. — Нові листи Шевченка. — Місто на дні моря. — Найбільше віддалені від нас звізди. — Мих. Рудницький: Театр Шова і наш. — Кооперативне свято у Львові. — Вас. Гериня: Над вечір. — Висліди монгольської експедиції Козлова. — Театр на Далекому Сході — З життя нашої кооперації. — Карль Евальд: Діловий чоловік. — Ю. Т.: Талізмани. — З діяльности Т-ва „Просвіта". — Дивні обчислення. — Комунікація літаками на Мовблия. — Скільність звірят і комах. — Ж. Санд: Мала Фадета, роман. — НА ОБГОРТЦІ: З винаходів. — Нюйорський водопровід. — Веселий куток. — Загадки. — Від видавництва. — Оголошення. — ІЛЮСТРАЦІЇ: Водопад Пруту в Яремчу, світл. М. Сеньковський. — Т. Шевченко на фільмі: Малий Тарас розбуджує дідуся. — Мати Шевченка з малим Тарасом їде на панщину. — Малий Тарас показує шлях чумакам. — Тарас розмовляє із своїм братом Микитою. — Б. Шов. — Виставка української книги: Куток західноукраїнської преси. Друкарня „Діла" в мініатюрі. Куток „Світу Дитини". Куток Шевченка й Франка. — Кооперативне свято у Львові: Відчитування привітів на площі „Сокола-Батька". Група учасників кооперативного свята. Загальний Збір Ревізійного Союзу Українських Кооператив: Президія Збору. Учасники Збору. Красвий вʼїзд провідників і режісерів аматорських театр. гуртків. — З життя Лугу: Вправи топірцями на Луговому святі у Львові 1926 р. Похід Луговичок на Франківському святі в Бібрці. Вправи топірцями „Лугу" з Рудна.

„НАРОДНЯ ПРОСВІТА". Часопис присвячений справам позашкільної освіти. Травень — жовтень. Ч. 5—8. Зміст: В. Дорошенко: М. Грушевський. — О. П.: Про самоосвіту. Чи дрібні люде можуть ще чогось навчитись (з англ. М. Р.) — Ст. Сірополко: Право на істнування дитячої літератури та вимоги щодо цієї літератури. — Г. Жук: Як збирати фонди на будову читальняних і філіяльних домів. — І. Лапчук: Як засхотити вже змалку до книжки. — З просвітнього руху. — Хроніка. — Журнали й часописи.

ГОСПОДАРСЬКО-КООПЕРАТИВНИЙ ЧАСОПИС. Орган ревізійного Союзу українських кооператив. Ч. 49. 1. грудня. Зміст: Трести і кооперація. Що нам може дати ощадність? Уважаймо на зверхний вигляд кооперативи і поведінку склепаря! Товариство українських кооператорів в Чехословаччині. З кооперативного життя й руху на Волині. Кооперативні анкети. На Лемківщині. Хліборобство. Правне положення та податкові тягарі кооператив. Свято кооперації. З Ревізійного Союзу Українських Кооператив. З Кр. Т-ва господ. „Сільський Господар". З преси. Ціни.

ВІСТИ З ЛУГУ ч. 5. 25. листопада. Зміст: Під зиму. Тактика пожарництва. Штука віддихання. Плян праці на грудень і січень. Зимовий спорт. Р. Дашкевич: Як відновлено на селі по війні першу „Січ". Громадському Голосові — правда на верх. В Луговій сімї.

ЕВАНГЕЛЬСЬКИЙ РЕЛІҐІЙНО-ПРОСВІТНИЙ ЧАСОПИС. ч. 11. падолист. Зміст: Христос і Робітництво. — Д-р Франц Скорина. — Подорож ап. Павла з Кисарії до Риму. — Чи наука і практика кат. Церкви згідна із засадами Христової Євангелії. — Штундисти (Далі). — Оповідання Бамбусового Дерева. — Зелена паличка. — Побіда. — З евангельського руху між Українцями в світі. — З евангельського руху на українських землях під Польщею. — Буря (вірш). — Дещо з гігієни. — Новинки. — Переписка Редакції. — Оголошення.

Всячина.

Телеграми до Марса. Учені, яких цікавість перевищує іноколи вперту цікавість дітей, хочуть конче ввійти в дистові взаємини з Марсом. Читачі може пригадують собі, що недавно два професори, Англієць Робінзон (гідне прізвище для чоловіка, що любить далекі невідомі країни) і Француз Сагон вислали дві радієві депеші на Марс. Покищо нема на них відповіди. Та ця мовчанка має зовсім протилежний наслідок на людей: сотки нових телеграм іде до Марса. Навіть самі професори не тратять надії на комунікацію. Робінзон запевнив журналістів, що відповідь прийде, бо… так повідомив його спіритистичний дух. Він знає навіть, хто вишле цю відповідь. Одна його приятелька, якої душа блукає на Марсі. Називається вона трохи по марсівському: Оомарурурy, і вже листувалась з ним підчас спіритистичних сеансів. У цих сеансах бачив професор навіть Марсіянців: вони кремезні високі люде, з жовтою шкірою, трохи подібні до Китайців. Прошу не сміятись. Не одна фантазія здійснювалась!

Ноги проти авта. У Женеві нагородили недавно спортовця Иогана Ліндера за перемогу в поході пішки із Штрасбурга в Париж. Одна французька автомобілева фірма дала переможцеві авто. Та прошу уявити собі витріщені очі публики, коли вона почула, що нагороджений хоче продати це авто. Він заявив: Я уродився пішаницею і люблю свій спорт, не тільки тому, що він дає мені крім приємности — гроші, але ще й тому, що він звільняє мене від уживання машини". Чи чули? В 1926 р. є чоловік, який воліє власні ноги від авта. Останній Моґіканець! Можна ще розуміти людей, які потрібують ноги до чарльстона, але відкидати авто!

Вухо за вухо. В югословянськім місті Скопліє закінчився перед королівським окружним судом процес, який може придатись на науку суддям або тим, яким трапиться подібна суперечка. Циган Сульйо відкусив власникові каварні Иованові Николичові кусень вуха. Николич жадає 6000 динарів відшкодування. Циган каже: „Більш як 2000 не дам, — бо не маю… Хочеш то за 4000 відкуси мені кусень мого вуха". „Не хочу: відкушу за мало, буде несправедливість для мене; відкушу за богато, подаш на мене в суд". Тоді каже суддя до пошкодованого: „Бери 2000; він справді більше не має". „Як я можу вдоволитись двома тисячками, коли тут іде про мою честь. Усі гості в каварні кличуть до мене „клаповуху". „Клаповуху" принеси каву!… пиво недобре, клаповуху! І так увесь день. Коли циган не може заплатити, то будь ласка, пане суддя, кажіть його повісити!" Суддя подумав і видав присуд: Сульйо піде на 6 місяців до вязниці і заплатить зараз 2000 динарів. Николич бере гроші і відходить із суду заявляючи: „А хто мене назве тепер клаповухом, того вбю!"

†
БОРИС МАРІЯ,
найдорожчий син Надії й Осипа **Левицьких,** професора української гімназії в Станиславові, заснув в Бозі дня 20. жовтня ц. р. в 3 весні життя. Похорони відбулися дня 22-го жовтня ц. р. — В. И. П.

ОПОВІСТКИ.

Повіт Городеччина! В середу, дня 8. грудня ц. р. о 10 год. рано відбудуться в салі „Помочі" в Городку Яг. Звичайні Загальні Збори філії „Просвіти" в Городку Яг. Кожда читальня „Просвіти" в повіті вишле обовязково принайменше 3-ох відпоручників. — За Виділ: Д-р Ст. Біляк, голова, Вас. Бабій, за секретаря.

Український Наддніпрянський Хор під проводом Петра Євсевського по закінченню 4-місячного концертового турне по Галичині в переїзді на Волинь, Полісся і Віленщину дасть у Львові в салі Народнього Дому, ще один концерт дня 9. грудня ц. р. — На концерті у Львові хор виконає великий твір Веделя „На ріках Вавилонських" (Плач Єремії).

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ІДЕАЛЬНА ПАСТА до зубів **КРЕМ ПЕРЛОВИЙ** Ігнатович Львів. 936 12-?

РИСІВНИКА, що вмів би добре копіювати графіоном катастральні мапи, пошукується. Письменні зголошення з поданням студій, curriculum vitae і услівій до Адмін. під „Мапа". 1042 2—2

В ЗАКОПАНІМ вілля „Ясна" пенсіонат положений в центрі поручає теплі і сонашні покої, смачна і здорова кухня, для Українців ціни 10 проц. знижені. Над дівчатами старанна опіка. Остерігається перед фальшивими посередниками. 1027 2—3

60 СОТ. коштує одна ложечка до чорної кави з хінського срібла у Мандля вул. Коперника 14. Проти кіна Коперник. 681 13—?

ФОРТЕПЯН добрий хочу купити. Зголошення „Освіта", Академічна 8. 1035 2—2

СТУДЕНТ ТЕХНІКИ, що найшовся без средств, а до покінчення студій бракує йому ще рік, навяже переписку з особою, що допомогла би йому до покінчення студій. Подружа не виключене. — Зголошення з фотографією на адресу: Poste Restante Danzig-Lgf. b. Vorzeigen des Passes Nr. 079568. 1046 1—1

ПОЛОТНА — ШИФОНИ найдешевше поручає **І. ДРЕКСЛЕР і Сини Львів, площа Капітульна ч. 2.**

УКІНЧЕНИЙ фільософ, літ 28, одружиться з панною до 27 літ, котра допоможе йому до одержання посади. Зголошення до Адміністрації під „Фільософ". 1056 1—2

ПАРОХІЯ Вощанці, почта і повіт Рудки, до заміни. 3 церкви, парох. будинки добрі. 1052 1—1

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Д-р Фелікс Ган Специяліст недуг легенів, серця і жолудка **Львів, Городецька 46.** Телеф. 834 Пересвітлення Рентгеном. 929 14-25

Лікарсько-дентистичне Заведення
д-ра Симона Раппапорта Якова Насса
ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.
Пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. урядовцям і студентам значна знижка.
852 Полекші в сплатах. 2—5

АДВОКАТ
Д-р Антін Заплітний
веде адвокатську канцелярію
в Теребовлі, в домі читальні
1048 „Просвіта" біля суду. 1—2

АДВОКАТ
Д-р Юліян Струсевич
1053 веде канцелярію 1-1
в Золочеві, Міцкевича ч. 24
(коло Каси Зайдена).

Впр. Отців Парохів
що уладжують місії, просить двох інвалідів УГА., які займаються продажю девоціоналів, ласкаво повідомити їх бодай два тижні наперед про речинець місії на адресу: **П. Яків у Запитові п. Підгірці мані,** та в цей спосіб помогти своїм людям в чесний спосіб заробити собі на прожиток.

Фабрика цукорків „Фортуна Нова"
у Львові, Кордецького ч. 23.
пошукує:
Українського фаховця до виробу цукорків і помадок.
Українських фахових дівчат до завивання цукорків.
Українських продуцентів пушок, скринь і пуделок.
Крім цего зволять зголоситися:
Українські заступники німецьких фабрик цукорничих машин.
Українські заступники німецьких і англійських фабрик етерів. 1049

До відома Студентам!

Насвітлювання кремінною лямпою уділюється студентам, які викажуться легітимацією, за 50 проц. знижкою т. є 1·50 зол. в **Порадні Матерей** при вул. Хохоровського 15. — Насвітлювання відбуваються щодня від год. 9 рано і 3 попол.
1044 1—2 ВИДІЛ.

Оказія! **Тільки через цілий грудень** продає фірма
ЯН ВАЛЛЯХ і СИН
фабричний склад сукна **Львів, Ринок 33**
посезонові матеріяли по фабричних цінах.
1025 3—8
КОЦИ Величезний вибір **БУНДИ**

НАШІ ЦЕРКОВНІ ХОРИ з браку нових і добрих творів до Служби Божої, повинні закупити видані Підручною муз. бібліотекою Архикатедрального хору пісні до Служби Божої на мішаний хор. 1-й зошит **Слава-Єдинородний,** 2-й з. **Святий Боже, Єлици, Кресту Твоєму,** 3) **Алилуя,** 4) **Іже Херувими,** 5) і 6) **Милость. Свят, Тебе поєм,** 7) **Достойно єсть,** 8) **Отче наш.** Кождий зошит має 8 сторін читкого нотного друку і містить по кілька родів даного твору. Ціна кождого зошита 1·25 зол.; набути можна у наших книгарнях або у Івана Охримовича, Львів, Домініканська 11, парт. 949 2—2

Подяка.

Складаємо сердечну подяку за участь в похоронах бл. п. А. Осиповичевої Всч. оо. Стефановичеві, Дуткевичеві і Туркевичеві, Вп. Радникові Купчинському і Вп. Співакам за прегарне виконання похоронних пісень. Рівнож дякуємо всім Громадянам, які не забули віддати останню послугу Великій Артистці.

Союз Діячів Українського
1057 **Театрального Мистецтва.**

Подяка.

Перенята невисказаною вдякою для Високоповажаного Пана д-ра Івана Лупа, Львів, вул. Дунін Борковських ч. 6. що ординує в Касі Хорих, за вилічення мене з тяжкої внутрішної недуги та за Його совісну і батьківську лікарську поміч, складаю отсею дорогою щиру подяку.
1050 **Ксеня Альфавіцька,**
площа св. Юра 5.

Подяка.

З приводу смерти нашого незабутнього сина Бориса складаємо отсим щиру подяку Всч. і Високопр. о. канонікові і пароховi Стекові та оо. Катехитам Ів. Горняткевичеві і Вол. Коновальцеві за участь в похороні; Високопов. Директорам та Учительським Зборам обох українських гімназій, Впов. Громадянству за участь в сумному обряді та вислови співчуття; ученицям і учешкам українських гімназій, пластункам і пластунам місц. курінів за участь в похоронах, хоральний спів, вінки та квіти на могилу нашого найдорожчого хлопчика.

Одночасно виявляємо свою подяку ВП. Лікарям д-рам Кубішталеві, Гробельному та Козакові за всі їх труди та ратування нашого Маленького аж до останньої хвилі життя — якого одначе подобалось Всевишньому покликати до себе.
1051 а 1-1 **Надія і Осип Левицькі.**

Найпевніший середник

Проти ревматизму, гостця, мязневих корчів, нервоболів і тим подібним недомаганням найліпшим натиранням є

ІХТІОМЕНТОЛЬ

Більш як 5.000 подяк і близько 200 атестів з лікарських сторін, клінік і шпиталів найліпше доказують про лічничу вартість цього натирання.

Іхтіоментоль можна набути у всіх аптиках у Польщі 936 6—40 або прямо **в Лябораторії хем. аптики Мгра Симона Едельмана в Самборі ч. 130.**

валялись по вулицях і хідниках. Ідея дуже похвальна, але... львівська міська рада бачить в оці Львова трісочки, а не бачить поліна. Чистоту міста треба починати не від кошиків, а від будівлі будок, необхідних у всякім культурнім місті. Щоранку або вже вечером хідники міста завалені, мов на пасовиску. На 250.000 мешканців не є більш як 7 місць для полагоджування необхідних потреб і то вони скупчені у центрі міста. Крім цього вечерами їх уже зачиняють, а для приїзжих вони добре збережені. Слід звернути увагу й на те, що такі павільони недоступні для бідного населення, бо платні. Може би естетична секція міської ради не соромилась побалакати про цю справу, що стоїть на першім місці у питаннях естетичної гігієни міста?

— Темна хроніка. У селі Катаринці, рудецького пов., арештували селянина Пашкевича, який убив свого зятя. — Півтора року дістали два професійні львівські вломники Гжебеньовський і Сухораб за основну грабіж одного шинку. — У міській апровізаційній крамниці сиділа касієрка Медонь, яка хотіла вийти замуж. А що її наречений теж був небагатий то вона взяла з каси 3.187 зол. і дала їх як задаток на своє віно. Карний трибунал мусів бути зворушений чесними намірами дівчини, бо визначив їй лиш 6 міс. вязниці, з умовним завішенням. — Чи до цеї хроніки можна записати ще одну спробу самовбивства 25-літньої жінки що з незнаних мотивів випила отрути або втечу з дому 17-літнього хлопця, який уже тиждень як щез безслідно?

— Випадок, який нераз ще повториться. У Тернополі кравець перерізав ножем господаря хати, де мешкав і його сина в розпуці, що вони домагатись постійно комірного, якого він не в силі був заплатити. Коли зважити, що висота комірного вже нині доходить у середньої кляси до половини її місячного заробітку і що це комірне автоматично зростає, разом з дорожнечою, а доходи ні — то неважко уявити собі, які трагедії будуть наслідком повного застою в будівництві.

— Чеська мова в католицькій літургії. Нова незалежна чехословацька церква загрожувала поважно католицькій церкві в Чехо-Словаччині. Але ця небезпека минає. Чому? Як пише віденський „Korrespondenzblatt", Чехи-католики дістали з Риму дозвіл завести в церковних відправах живу чеську мову замісць дотеперішньої латини. Чеський письменник Досталь Лятінов видав у вільному чеському перекладі прегарні, милозвучні та поважні священні відправи, так, що вже тепер правиться там обряд вінчання, хрещення, похоронів, освячення тільки по чеськи. На Службі Божій мають уже дозвіл читати чи співати по чеськи Апостола, Євангелію та „Отче наш", а сподіваються дістати вневдовзі з Риму дозвіл відправляти по чеськи і цілу Службу Божу. Дописувач „Корреспонденцбляту" зазначує, що сам був на такій католицькій чеській церковній відправі, та що ця відправа в живій матерній мові зробила на всіх присутніх величезне, як найкраще враження. Ця новість принесла католицькій церкві в Чехо-Словаччині якнайбільшу користь, бо лише тим чином спиниться агітація за незалежною церквою, а богато людей, що досі сторонили від церкви, наново вертаються до неї. За Чехами будуть того самого домагатися для себе в Римі й Німці.

— Шов і його слава. Відома італійська акторка Емма Ґрамматіка зустрілась недавно з Б. Шовом над Ляґо Маджоре. Він находився саме тоді в робітні славного французько-російського різьбаря ґр. Трубецького, який зробив його портрет-бюст, для противваги різьби великого Родена, яку він уважав невірною. Шов казав артистці про цей портрет так: „З правого боку я виглядаю як Христос, а з лівого як Юда. За сто літ цей бюст стоятиме в якомусь музею з таким підписом „князь Трубецькой — портрет невідомого".

— Літературні чужинні новини. Відомий французький письменник Поль Кльодель, дотеперішній амбасадор у Токіо видав останньо свою символічну драму японською мовою. Її виставлять у Токіо. — Один з найвизначніших сучасних драматургів, Італієць Піранделльо, видав нову пєсу „Діяна і Туда". — Вийшов другий том міжнародньої енциклопедії „Діла та люде нашого часу", що друкується одночасно французькою, англійською та німецькою мовою. При біографії кожного діяча поміщена там його стаття, на близьку йому тему. — Вийшов IV-ий том „Історії обичаїв" у віденськім „Verlag für Kulturforschung"; вся історія матиме 12 томів. IV-ий том про „Історію обичаїв у Парижі" написаний виключно Французами. — Томас Манн видав більшу повість, яку критика називає „Домашньою симфонією": про радощі та смутки родинного життя. — Союз німецьких „оповідачів" у Берліні призначив т. зв. „молоду нагороду" в сумі 10.000 марок Віденці Юліяні Кай за її повість „Пригода в літі".

— Сучасні рекорди. Перше місце належиться тут двом молодим дівчатам. 22-літня Шведка Клінковстрен зробила собі для приємности подорож верхом із Штокгольму в Париж. Ясно, що через воду переїзжала з конем на поромі. Подорож тривала 2 місяці. — 15-літня мешканка Роґбенських островів, Пеґґі Дункан, переплила морем 12 км. до Капштадту, не думаючи про китів, ні про крокодилів. За її ідеєю пішло ще 12 инших молодих осіб, приятелів та приятельок, з яких часть супроводила її в моторових лодках для оборони перед морськими хижаками. Дункан одна видержала рекорд. Додайте до цього, що вона виховується в монастирі, а вигравши заклад, протанцювала всю ніч чарльсона. Важко Европі видержати рекорд з південною Африкою. — Новий рекорд швидкости на гідроплянї встановив італійський майор Бернарді, перелітаючи 415 км. за годину. — Америка робить иньші дива. У державі Міннезота побудували театр і кіно у підземеллях копальні, 30 м. глибини, на 2000 глядачів.

— Катастрофи У Парижі загорілась фабрика нафтових продуктів та олію; втрати на 20 міл. франк. — У Румунії, недалеко стації Бальота, поїзд-експрес вилетів із шин. — Те саме трапилось італійському поїздові біля Франковілля-Фонтана, а вісьмом австрійським вагонам біля Моравської Острави. — Вітри, що гуляють у Закопанім, знищили будівлі на 100.000 зол. — Небогато бракувало до катастрофи поспішному поїздові з Праги, що недалеко австрійського кордону наїхав на важкі куснї заліза, підкинені на шляху. Зіпсувалась лише льокомотива, та службовий вагон.

— Світова хроніка. Мадерська прокуратура рішила видати французькому державному банкові всі фальшиві банкноти по 1000 фр. і їх кліші. — У Злучених Державах почали будувати величезний літак для бомбардування. Буде це найбільший воєнний літак у світі. — Відома французька артистка Івет Жільбер, колись славна на весь світ декляматорка, відчиняє на старість курси французької мови в... Берліні. — Одною з найбільше досконалих сучасних будівель в Европі має бути новий маґістрат у Штокгольмі. Його архітект проф. Остберґ, дістав за нього золоту медаль від королівського архітектурного інституту в Льондоні. — Президент Злучених Держав Кулідж також нарікає на мешканеву кризу, тому, що не найшов для себе нової хати, а „Білий Дім" у Вашингтоні буде відновлятись. — Секція Академії Наук у Парижі „політична та моральна" вибрала на „приєднаного члена" бельгійського короля Альберта на місце президента Вільсона. — Дім Ізадори Дункан, під Парижем, проданий за її довги на ліцитації; вона одержала за нього 300.000 фр. і має намір основувати знову діточу школу танців. — Професійний французький білярдист Рожер Конті, який недавно брав участь у віденських змаганнях, установив у новім „мечі" в Мюнхені новий рекорд: серію 732 карамболів.

Луги на раду!

Дня 8. грудня ц. р. у вел. салі Т-ва ім. Лисенка при вул. Шашкевича ч. 5. відбудеться

Конференція

Делегатів Товариств руханково-пожарничих „Луг" зі слідуючим порядком нарад: 1) Отворення конференції, 2) Вибір Президії, 3) Розвій руханково-пожарничих товариств „Січ" і „Луг" по війні, 4) Звіт редакції „Вісти з Лугу" з дотеперішньої праці. 5) Справа Централі для Товариств „Луг", 6) Вибір Комітету Лугів, який би перебрав також редакцію „Вістей з Лугу". 7) Запити і внесення. — Початок конференції в 8. год. рано. — За „Вісти з Лугу": Д-р Роман Дашкевич, редактор; Ольга Курцеба, член редакції. — У конференції тій кождий „Луг" повинен взяти участь через одного делегата. 1054 1—1

Вшехпольський цинізм.

До чого здатний шовінізм та перфідний цинізм львівських вшехполяків, видно найкраще з того, що від вчерашнього дня почала львівська організація вшехпольських жінок збірку на польських дітей в Горішньому Шлеську по всіх львівських кінах. Факт самої збірки не був ще ніяким злом, і не булоб в ньому нічого цинічного. Та річ не в самій збірці, а в тому, де її переводять. Організація „Kobiet narodowych", отже складова частина вшехпольської „Організації народової", що поставила собі за завдання фізіольогічно стравити всіх Українців та Жидів, має мідяне чоло слати своїх збірщиків до кін, де зібрана національно незвичайно різношерстна публика, і в якій переважають як раз ті, що їх хоче та організація стравити. Але й на тому не кінець, бо вшехпольські аранжери збірки для рятунку польських дітей перед „отруєю Німців" на Горішньому Шлеську виголошують в часі павз по кінах шовіністичні протинімецькі промови з заохотою давати гроші на польські діти. Виголошують її з повним цинізмом, свідомі того, що саме вони більше від Німців намагаються троїти тут, на українській землі, душі української дітвори. Такими промовами вони спричиняють на салі несмак і негодування публики, та на їх мідянім чолі це не робить ніякого враження. Нас дивує лише, що „союз львівських кінотеатрів" годиться на те, щоби вшехполяки зражували публику та спричинювали серед неї невдоволення наслідком таких виступів. Кіна призначені для розривки, для відпочинку а не для вшехпольських експериментів. Колиж один з присутніх на вчорашній виставі в кіні „Коперник" запротестував проти промови та її тенденції, то на нього наслав якийсь тип з „Організації Народової" аж поліцію. — Ось цинізм і надуживання терпеливости, якого допускаються всесильні тут вшехполяки! До таких експериментів не повинна хіба допускати навіть польська влада. — А що було би, якби, наприклад, Українці або Жиди захотіли влаштовувати збірки по кінах для спасення душ своєї дітвори — перед тутешньою отрутою, очевидно без виголошування промов?

Дописи.

Рогатин. *(Митарства з українськими школами і роля п. старости).* В рогатинськім повіті майже всі села внесли декларації за українською школою. Одначе майже всі школи, як і в инших повітах, попереміновано на школи польські. Против того оречення кураторії повносили громади рекурси до міністерства через раду шкільну повітову. А богато тут таких сіл з переміненими польськими школами, в яких нема не то одного Поляка, але й римо-католика! Правдивість наших рекурсів потверджували війти громадськими печатками, але чи це що поможе, годі знати. Видно що п. інспекторові не всмак були ті рекурси, а ще більше ті громадські печатки і хоч оба зі старостою люблються, як пес з котом, то видно мусів покоритися інспектор і піти з чолобитнею до старости і просити помочи. А наш пан староста має дуже забиту голову сесіями котрих робить щось 4 майже по всіх місточках, як Бурштин, Болшівці, Букачівці (а дальше то може вже і в кождім селі буде сесія), бо, розуміється, за ті сесії мусять люде платити старості дієти... Другий клопіт старости то „грузліца" і на це людей також дреться. І такі то „важні річи" пан староста кинув, забув усе інспекторові і пішов йому на поміч. А от в який спосіб: На сесії загрозив війтам, що всі ті війти, що дали печатки і підписалися на рекурсі, будуть карані адміністраційно й судово, „бо ви естесьце уржонд і ідзеце пшеців уржендові". Зараз на другий день паньствова поліція розбрилась по селах і знова вчепилась до шкіри тих бідних війтів і стала їм грозити, аби виявили, хто писав ті рекурси. І знову чекає війта судова й адміністраційна кара. І так що другий день була поліція в селі аж до смерти кур. Собінського. Від того дня поліція перестала мучити війтів рекурсами і виглядає так, якби все лихо вже минуло. Але тимчасом п. староста „чува". Війти по одному дістають візвання до староства „целем пшеслухання в справє пшибіцця печенці на рекурсє з жонданєм українськєй школи". І нещасні війти їдуть. А в повіті ходять верзії, що вже кілька війтів усунено; говорять також, що староста такому візваному війтові каже вносити резиґнацію — і на тім кінець. Чи це правда, не знаємо, але в кождій байці є якась доза правди. Чи не заінтересувався би хтось цею справою і вияснив тим нашим війтам, що вони нічого каригідного не зробили, бо виконали тільки свій обовязок і на ніяку кару собі не заслужили. У нас в Рогатині роздори і нема кому занятися цією справою, а навіть — на превеликий жаль — нема у кого порадитись...

Рогатинець.

Дрогобич. *(З культурно-освітного життя).* Національне життя Дрогобиччини виявляє за останні часи успіхи, які годиться для перегляду нашої громадської праці і нашого дорібку бодай коротко зареєструвати. Заснована перед 6 роками приватна українська гімназія остаточно перемогла перші труднощі адміністраційні, грошеві і педагогічні та від часу своєї нової управи, себто з 1925 року одержавши право публичности, стає одною з найкращих українських шкіл. У минулім році побирало в ній шкільну науку 246 учеників, учило 12 учителів. З кінцем тогож року відбулася в ній перша матура, через яку пройшло з добрим вислідом 15 кандидатів, що серед тутешньої академічної молоді визначаються своєю ідейністю і своїм почуттям національного обовязку. Окремий комітет викінчує двоповерхову будівлю на приміщення української гімназії, при чому треба підкреслити жертвенність патріотичних громадян Тустанович, які всі свої приходи з бруттових уділів, що припадають їм через Союз українських бруттовців „Підойма", відступають на будову рідної школи. Удержувана рівнож тутешнім Кружком У. П. Т. народня школа має сім кляс з 213 учениками і 7 учителями. Кружок У. П. Т. з новим управителем своєї канцелярії почав організацію сільських кружків „Рідної Школи". Поприш школи У. П. Т. удержують у Дрогобичі Василіянки учительську семинарію і школу вправ, обі школи з правом прилюдности. Для незасібних сиріт удержують вони Сирітський Захист, а крім того товариство „Українська Захоронка" веде свій приют для незаможних дітей. З початком шкільного року засновано для шкільної гімназіяльної молоді здавна потрібну бурсу. Жіночою молодю з польських шкіл займається Жіноча Громада, яка окрім того веде курс для неграмотних слуг і засновану перед роком жіночу кооперативу „Труд" зі школою шиття для сільських дівчат. Для ремісничої молоді зорганізовано з початком цього року правильні недільні відчити у тутешнім ремісничім товаристві „Зоря". Відновлюється в повіті давня сокільська організація: досі засновано 11 сільських „Соколів" і 4 „Луги". Відновлена перед 2-ма роками Філія „Просвіти", заставши наслідком репресій тодішнього режиму тільки 4 діяльні читальні в повіті, привернула досі до життя 47, так, що сьогодні всіх читалень в повіті є 51. Найкраще розвиваються читальні у Волі Якубовій, Доброгостові, Губичах, Опаці, Сільці, Тустановичах та Стороннім. Шість читалень будує собі власні доми, читальня в Губичах будує громадську купальню. Для підмоги поодиноким читальням удержує філія 6 мандрівних бібліотек. В часі минулих літніх ферій був зорганізований при філії студентський хор, який обїздив читальні з Франковими концертами. Крім того кождої неділі виїзджають до чит лень делегати філії. За місяць листопад кождої неділі пересічно 4 до 5 читалень у повіті гостило у себе делеґентів філії. Для двох читалень міста Дрогобича уладила філія при співучасти учительського збору української гімназії курси доповняючої освіти, які розложено на час трьох місяців з двома відчитами кождої неділі і кождого свята з области української літератури, всесвітньої, а також української історії, наук природничих і суспільних. При філії зорганізовано до того гурток самоосвіти для академічної молоді, який уладжує виклади, та збирає для своїх членів потрібну бібліотеку. Окрема секція театральних вистав має послужити аматорським читальняним гурткам потрібними радами, та уладжувати сама взоцеві театральні вистави. У вересні цього року заанґажувала філія на люстратора своїх читалень інж. агронома, який є одночасно урядовцем тутешнього Союзу Кооператив і учителем рільництва сільських читалень. Уладжений ним перший рільничий курс відбувся з кінцем листопада в Підбужі для гірських, культурно найбільше занедбаних громад повіту. Курс мав 40 учасників і викликав незвичайне заінтересування. Викладів слухали також сільські жінки. Той курс дав почин до будови Народнього Дому в Підбужі — місцевости, яка є осередком гірських сіл дрогобицького повіту. Вкінці приготовляється курс сільських господинь з наукою сільського варення і шиття. Про діяльність нашої кооперації в повіті — иншим разом.

Процес 151.

За приналежність до української повстанчої організації.

Володимир Вол., 2 XII. 1926.

Розправа з 1. грудня 1926.

Свідок Стах Залуцький зізнає, що „вивядовця" Кашук подиктував йому зізнання і стероризував свідка потвердити ці зізнання у слідчого судді, де свідка нічого не питали, лише слідчий суддя казав йому підписати готовий протокол.

Свідок Грицько Коханський каже, що на поліції при допитах аспірант Заремба стероризував його собакою. Свідок дуже перелякався, „чуть з души не вискочив", і потім уже зізнавав, що йому диктували.

Свідок Дарія Домбровська, „Росіянка", що в дома говорить по українськи, зізнає, що в їхнім домі мешкав Романський зі своєю любкою. Поза тим усе їй „здається". Здається, що бачила обвинуваченого Хомина, що бачила обвинувачену Хаю Штайн. Дальше зізнає, що коли говорила Коханському, що на поліції бачила через вікно обв. Осинського, то лише навмисне, щоб Коханський, ідучи на поліцію свідчити, боявся.

Свідок Казимир Цісловський, вязнений за службові надужиття, що перед тим був рік у заведенні для умово хорих, зізнає, що сидів у луцькій тюрмі разом з Хомином, Травнером і иншими обвинуваченими. Між иншим каже, що бачив, як Хомин подер свій „довуд особісти" і передав свідком картку до якоїсь української інституції; а дальше оповідає, що коли привели до тюрми Травнера, свідок сказав йому: „Певно тобі всипали?!" — Травнер на це відповів: „хамів бють, а мене ні!"

На запит д-ра Давидяка, з яких мотивів свідок поставив Травнерові таке питання, свідок каже, що питав цілком несвідомо (!).

Дальше свідок зізнає, що Хомин сварився з Травнером, пощо він видав цілу організацію, що вязні масово писали заяви про побиття, а свідок був „генеральним писарем".

Обвин. Хомин заявляє, що власне відповіди прокураторії на письменні заяви обвинувачених були „масові", бо одержували їх і ті, що писали і ті, що не писали ніякої заяви. З того обвинувачений міркує, що прокураторія навіть заяв не розглядала, чиї вони, лише відповідала навмання. Обвинувачені почали аж тоді писати скарги до міністерства справедливости і до соймових клюбів, як устні заяви оставались без результату.

Свідок Станислав Рожанський, брат Рожанського, головного діяча організації т. з. Форналя, зізнає, що свідок мешкав якийсь час у Володимирі у брата. Бачив одного разу Хаю Штайн, що приводила братові гроші, а відтак разом з братом ходила на конференцію. Брат свідка живе тепер на Рад. Україні.

Свідок Надія Адамчук зізнає, що знала лише Рожанського і бувала в нього.

Свідок Казимир Лось, що ходив з метою шпіонажу на більшовицьку територію, зізнає, що мав за завдання слідити УНПО (українська народня повстанча організація). У своїй акції стрінувся в Житомирі з обвинуваченим Бакуном, де вони оба сиділи в ГПУ. Бакун звірився свідкові і розповів, як він тікав з Польщі в часі арештувань, як по дорозі оборонявся від поліції, а дальше говорив, що в сокальськім повіті є 2 машинові і 30 ручних крісів і намовляв свідка, щоб вертати на Волинь і там організувати повстання, кажучи, що насамперед убють аспіранта Зарембу, зроблять напад на володимирську тюрму й увіл-

є речником знищення українського шкільництва і злим духом кур. Собінського.

Ковиж п. Гайчак став віцеміністром освіти, то назовні удавав ліберала, хоч у дійсности продовжував дальше лінію політики Станіслава Грабського. Так у часі його урядування в заступстві львівського куратора львівська кураторія затіяла м. ин. обіжник міністра Мікуловського в справ призволу навчання історії і географії в українській мові по наших середніх школах. В найближчому часі подамо до прилюдного відома цілу низку фактів, які ілюструють нам найкраще, що вже за урядування п. Гайчака наступила дальша переміна українських шкіл на польські. П. Гайчак переводив коректуру плебісциту з 1925 р. по рецепті посла Пружинського і це слід знати всім.

Радянська Україна.

Зміни в харківському уряді.

На останній сесії ВУЦВ-ту затверджено деякі зміни в персональному складі харківського уряду. Народнім Комісаром Робітничо-Селянської Інспекції став Кірків замісць Владимирського, що перейшов на відповідну роботу до Москви.

Тогож Кірківа вибрала сесія членом президії ВУЦВК-ту і головою буджетової Комісії. На місце Гринька став головою Держплану Дудник, що входить до Ради Народніх Комісарів на правах Народнього Комісаря. Гринько переходить теж до Москви для праці в союзному Держплані. Сесія рішила крім того утворити посаду другого секретаря ВУЦВК-ту. Другим секретарем став Власенко.

Освіта на Україні.

На сесії ВУЦВК-ту виступив з великим рефератом про стан народньої освіти на Україні нарком Освіти Шумський. З його реферату довідуємось, що закон про загальне навчання принятий ВУЦВК том ще в 1924 р. почав реалізуватися на Україні вже в 1925 році. Україна почала акцію загального навчання на один рік скорше від РСФРР. Між українським законом про загальне навчання і російським є та засаднича різниця, що в РСФРР загальне навчання є загально приступним, а на Україні загальне навчання, цебто посилання дітей [illegible] обовязковим до 10 року (в Англії від 5, в Німеччині від 6). По школах України принято того року на науку пів міліона 8—9-літних дітей, а крім того 250 тисяч дітей старших. Таким чином норма 10 літ не є обовязковою у випадках, коли до школи шлють дитину вище 10 літ.

В минулому році сесія ВУЦВК-ту, йдучи на стрічу виконанню закону про загальне навчання передбачила була відкриття 5 тисяч нових шкільних комплектів. Тимчасом у практиці та скількість показалася за малою і відкрито фактично 8 тисяч комплектів. Це вдалося зробити тому, що 1328 шкіл утримувано на кошти самого населення. Нових шкіл відкрито в тому році 3 тисячі.

В 1924/25 шк. році було на Україні 15.555 початкових шкіл, а в 1925/26 р. число їх піднялося до цифри 17.560 шкіл. В минулому році в школах вчилося 1,642.000 дітей, а в 1925/26 було вже 1,844.000 дітей. В 1924—25 р. було в школах 44.600 учителів, а в 1925—26 р. було їх уже 52.054. Однорічних шкіл було в 1924—25 р. — 5 відс., дворічних — 16 відс., трьохрічних — 37 від., а 4-річних — 32 відсотки. Діти вчаться тепер по школах 2, 8 року, а не два роки як давніше.

В сітці національних шкіл є більші досягнення ніж у сітці українських шкіл. Число жидівських шкіл зросло за останній рік з 344 до 454, польських з 255 до 270, німецьких 573 до 621. Дітей в школах національних меншостей охоплено 74 відс. в той час, коли в українських школах обнято заледви 36·9 відсотків усіх дітей шкільного віку, а в російських 49·8 відс. від 8—15 року життя. Отже найгірше поставлене таки українське народнє шкільництво. І це видно навіть з цифр. Про стан того шкільництва довідаємося богато цікавого з дискусії над рефератом Шумського. Та про неї при иншій нагоді.

Народній Комісаріят Освіти став тепер уже на тому становищі, щоби школою охоплювати всіх дітей від 8-ого року життя щорічно на всх 100 відсотків і щоби вони вчилися в школі обовязково 4 роки. Удержання одного шкільного комплекту коштувало в тому році 634 карб. 76 копійок річно, хоч мало коштувати 1,330 карбов.

На тернистому шляху.

Відгомін нашої університетської акції з 1923 р.

Українські наукові та культурно-освітні установи внесли були в 1923 році до польської влади на затвердження статут Т-ва „Кураторія Українських Високих Шкіл у Львові“. Статутовим завданням товариства було засновування і утримування українських приватних шкіл академічного типу. Львівське воєвідство статуту не затвердило. Наші товариства внесли проти такого рішення воєвідства рекурс до вищої інстанції. Рекурс лежав у міністерстві цілих три роки і ніхто не звертав на нього ніякої уваги. Тепер зачуваємо, що рекурс пустили в рух.

Львівська поліція запрошує до себе людей, що тоді положили в імени товариств свої підписи на рекурсі, та провірює чи вони далі рекурс підтримують. Зачуваємо, що в тій справі поліція збирала інформації вже від кількох осіб.

При тій нагоді зазначуємо, що в 1923 р. назване товариство мало зовсім конкретне завдання залегалізувати тодішню нашу акцію ведення і утримування приватного українського університету і політехніки. Нині це конкретне завдання відпало. Одначе таке товариство для нас дуже потрібне. І тому рекурс слід за всяку ціну підтримати. Легалізація статутового Т-ва „Кураторія Українських Високих Шкіл у Львові“ далаб нам відраву змогу підійти до практичної розвязки такої важної справи, як заснування в нас так дуже потрібної приватної господарської чи торговельної чи кооперативної школи академічного типу, чи навіть взятися за перенесення на нашу землю Української Господарської Академії в Подєбрадах у характері приватної школи.

[illegible]

терну?

Дня 22. листопада ц. р. почалося в Москві в андріївській салі кремлівських палат засідання VII. поширеного пленуму Виконавчого Комітету Комінтерну. Засідання відкрив не Зіновєв а Бухарін, що рівночасно витав Комінтерн від всесоюзної комуністичної партії більшовиків. До президії ввійшли від ВКП(б) Бухарін, Сталін і Мануїльський. Зіновєв прислав до президії письмо такого змісту: „Через постанови, ухвалені провідними органами найбільших секцій Комінтерну прошу звільнити мене від обовязків голови Виконавчого Комітету Комінтерну та взагалі від роботи в Комінтерні тепер. З комуністичним привітом Зіновєв“.

Пленум ухвалив у звязку з тим письмом таку постанову: „Беручи на увагу постанови, ухвалені найбільшими секціями Комінтерну ВКП(б), КП Німеччини, КП Франції, Америки, Італії, Англії, Польщі, Чехословаччини й инших, а також президії Виконкому Комінтерну та ознайомившися з проханням т. Зіновєва від 21. листопада 1926 р. 7-мий поширений пленум ВККІ постановляє звільнити тов. Зіновєва від обовязків голови ВККІ та від роботи в Комінтерні“.

Ось з такою невеличкою парадою відійшов у тінь недавній потентат комінтерну та довголітній його провідник, безкомпромісовий приклонник і жрець світової революції. Зіновєв, що ще минулого року так сильно осуджував на томуж комінтерні всяку опозицію а зокрема троцкізм, впав нині сам жертвою як опозиціоніст і до того союзник Троцького. Троцьким всеж таки так болючо не знехтували як Зіновєвом. А й тепер ходять слухи, що Троцький дістав нешкідливу посаду голови Дніпрельстану. Готов отже стати добродієм України. Зіновєв пішов цілковито в тінь і не роблять його навіть головою от хочби якогонебудь волжсько-донського каналу. Героєм дня на сесії теперішнього пленуму Комінтерну став Сталін, що виголосив реферат про внутрішню опозицію у ВКП. Головою Комінтерну стане напевно Бухарін.

Відгуки дня.

Телячим хвостом навсліп.

Вкрав хтось фонд, зложений з всенародніх жертв, — а його пустили в газету, виявили і гроші казали віддати... Розумію!

Вкрав хтось корпусну чи бригадійну касу в У. Г. А., приїхав з нею до Польщі і тут нині є промисловцем, а його напятнували публично... Розумію!

Господарює хтось у якійсь підгодованій інституції, господарює так, що вона щораз більше сохне а він товстіє, — коли на нього покажуть пальцем і скажуть: „Зле чинить“... Розумію!

Приймає якась фондація, чи щось подібного, урядовців-Поляків, марнує гріш у карколомних інтересах, а часописи підіймуть крик... Розумію!

Але щоб когось сварити за те, що свої власні гроші викидає на публичні цілі — того ніяк не можу розуміти.

А прецінь що до перших чотирьох випадків, то дуже рідко, точніше беручи, майже ніколи не говориться, що до другого — то він трапляється часто, а навіть ось недавно трапився.

Читаю час-до-часу „Громадський Голос“, а коли тільки його читаю, все знайду щось до... малого фейлетону. Не знаю, як думати: Чи то кожне число таке, чи може я маю спеціяльне щастя. Здається що це друге, бо „Громадський Голос“ здавна має вироблену марку.

Останнє число принесло „малий фейлетон“ підписаний д-ром Л. Ашкевичем. Сам фейлетон не має, що правда, богато гумору, але має зате богато гумористичного. А саме: те, що автор думав написати з гумором — вийшло безнадійно сумовито, а що хотів написати сумно — вийшло надсподівано весело.

„Громадський Голос“ не може забути д-рові Дашкевичеві його виступлення з партії і його впливу в „Лугах“, тому й пише, переписує, відписує і відписує його на всі лади та способи.

Ось і останній фейлетон присвячений його зненавидженій особі та його клерикальним забаганкам відносно радикальних „Лугів“. Він посмів вимілінувати „Луги“ з-під виключного впливу одної партії і тим стягнув на себе увагу фейлетоніста „Громадського Голосу“.

Але всі закиди нічим проти одного, найбільшого, найсильнішого і найстрашнішого: Д-р Дашкевич видає свої гроші на цілі „Лугу“.

Не штука — мовляв — давати гроші, як вони є. Штука давати їх, як нема...

Шановний фейлетоніст має беззастережну рацію. Я фактично не стрічав ще чоловіка, котрий давав би щонебудь, сам нічого не маючи.

...Хіба — що хтось візьме під увагу фейлетоніста з „Громадського Голосу“.

Галактіон Чіпка.

З амнестійної акції.

Амнестійний Комітет і англійська делегація.

Дня 30. листопада відбулося в посольському клюбі незалежної Хлопської Партії засідання Центрального міжнароднього секретаріяту для боротьби за амнестію для політичних вязнів. В засіданні взяли участь представники всіх партій, що входять у склад секретаріяту, а також англійська делегація, зложена з послів Джона Бенета та Артура Шеперда і п-ні [illegible] тав англійських гостей, інформуючи їх рівночасно про завдання і діяльність міжнар. секретаріяту для боротьби за амнестію. В імени англійської делегації промовив Артур Шеперд. Він заявив, що делегація прибула, щоби познайомитися з положенням робітничих і селянських мас у Польщі та з репресіями, які приноровлює Польща до селянсько-робітничого руху і до національних меншостей, а зокрема, щоби познайомитися з положенням політичних вязнів у Польщі.

Посол Маківка зложив звіт зі свого побуту на процесі 151 у Володимирі Волинському. На засіданні принято по рефераті пос. Маківки резолюції проти переслідування українського національного-визвольного руху.

Секретар Центрального Секретаріяту інформував зібраних про найновіші факти репресій і голодівок політичних вязнів у Познані, Кракові та в Кельцах. Англійських делегатів інформував також про переслідування місцевих амнестійних комітетів, про перешкоди, які робить тим комітетам польська влада в їх діяльности і про розвязання амнестійних комітетів у Львові та в инших містах. Наводив також факти конфіскати всяких видавництв Секретаріяту. Зібрані приняли одноголосно резолюцію з протестом проти засуду на смерть Білого і проти пресового декрету.

Велике враження зробила на англійських делегатів вістка про конфіскату видань, що взивали до уділення допомоги страйкуючим англійським гірникам. За роздавання таких видань потягала польська влада до судової відповідальности та арештувала робітників. Посол Фідеркевич замкнув засідання і подякував англійській делегації за її працю та участь у засіданні.

НОВИНКИ.

— **Добрі інформації.** Польська преса бідкає, що американська преса не має поняття про те, що діється в Польщі, і як зразок її дезорієнтації наводить такий уступ з „Ню-Йорк Таймса“: „Марш. Пілсудський відзначив Японців у цьому тижні, призначуючи паню Теіко Ківа, першу японську співачку, асистенткою президента Мосціцького при відкритті памятника Шопена“. Польські журналісти є пересвідчені, що коли вони подають інформації про нашу політику та культуру, то вони більше приближені до правди як сензація нюйоркського „Таймса“. „Слово Польске“ хоч би у нинішнім числі повідомляє на 1-ій сторінці грубими буквами про відкриття „Українського Інституту“ в Берліні, де співали „Deutschland, Deutschland über alles“. Або тиждень тому в усій польській пресі загальні інформації про зїзд У. Н. Д. О.!

— **Несовісність.** В жовтні помістили ми допис з Теребовлі, в якій між иншим його автор піддав в сумнів громадянські прикмети гимназійного катехита о. Евсеєвського словами: „Гімн. молодь дістала в особі о. катехита Весоловського замісць оборонця та опікуна — зовсім байдужу, а навіть неприхильну до молоді людину. Він дає навіть поправки з релігії (!), називає учнів послідними словами, гамбить і т. д. Сам нічого не працює над молодю і взагалі нічим не цікавиться“. Від заслугуючих на повне довіря громадян одержали ми певні інформації, що між иншим згаданий уступ допису, присвячений о. Весоловському, не відповідає дійсности, розминається з правдою і є випливом несовісности й особистої анімозії дописувача. Зокрема годиться зазначити, що на протязі трьохлітнього учителювання в теребовельській гимназії о. Вес. не дав ані одної поправки з релігії, що до молоді відноситься по батьківськи [illegible] тим більше „послідними словами“, але виховує її в національно-релігійному дусі, гуртує її, поширює між нею відповідну літературу, збуджує й піддержує національну свідомість та боронить її на кожному кроці. По своїм силам працює о. Вес. також в громадських установах. — Поміщуючи це вияснення, уважаємо своїм обовязком іще раз звернутися до охочих дописувати до газети, щоби вони в своїх дописах присвячували увагу загальним явищам громадського життя, а вистерігалися якихнебудь особистих порахунків (які — на жаль — часто є головним товчком допису), бо це обнижує вартість допису та їх самих, а робить кривду „обсмарованим“ громаденам і ґазеті, яка мимовільно стається співучасником тієї кривди.

— **Відзначення українських філятелістів.** Американський філятелістичний тижневик „Мекіл'с Вікли Стемп Нюс“, що виходить у Портленді, Ме. вже 40 літ, приніс у ч. 44 з 1. листопада ц. р. замітку про те, що український збирач К. Лисюк з Ню-Йорку дістав на великій філятелістичній виставі срібну медалю за збірку українських і російських почтових марок, а німецький збирач Гайнріх Келер (Köhler) з Берліна золоту і срібну медалі за зразкову збірку українських марок. Оба відзначені є постійними співробітниками місячника „Український Філятеліст“, що виходить у Відні. Це відзначення українських збирачів має своє значіння, тимбільше, що американська вистава марок була найбільшою досі філятелістичною виставою в світі, стягнувши тисячі виставців з марочними експонатами, що представляли міліонові вартости в долярах.

— **Ucrainica.** В збірці „Wieczór życia“ (Poezje własne i przekłady), якої автором є Ігнаци Осткевіч Рудницький (Львів 1924, друк. на літогр. плиті), поміщено богато перекладів з української літератури, а окрема з Лепкого й Карманського. Польська критика називає переклади Рудницького гладкими, зазначуючи одночасно, що автор не має літературних претенсій.

— **Чистота Львова.** Кілька днів тому львівський магістрат розклеїв оголошення, що не вільно виносити з домів скриньок або кошиків із сміттям на вулицю, ні ставляти їх у сінях, бо там могли би надто довго ждати на магістратські вози. Правда, не всі доми у Львові мають такі подвіря або сховища, де сміття можна би дискретно сховати без шкоди для здоровля мешканців дому. На вчорашнім засіданні міської ради рішили купити для міста 200 залізних кошиків, які будуть привязані до ліхтарень і призначені для публики на дрібне сміття, відпадки, папери, щоби не

реливають з пустого в порожнє. Під барабанним огнем їх пустословної фразеольоґії не зникнуть вже довершені факти, ані не змінить ся наше відношення до вшехпольських прислужників. Ні заперечування безспірних фактів — ні погрози, ні нахабні претенсії — ні інсинуації, ні вкінці обманювання свого громадянства мнимими „безчисленними противенствами“ в українському таборі не змінять нашої постави до сіоністичних асиміляторів на нашій національній території. Зміна може наступити тільки тоді, коли вони — по словам п. голови Обєднання — „змінять основно свою політику“, не перейдуть через очищуюче горнило експіяції за удари, нанесені в спину українському народові, господареві тієї землі.

Консолідація Чехословаччини.

Масарик про внутрішні проблеми Чехословаччини.

Президент чехословацької республики приняв на днях головного редактора центрального органу німецької християнсько-суспільної партії Чехословаччини „Deutsche Presse“, перед яким висказався про цілу низку актуальних політичних справ, що стоять на порядку дня чеської державної політики. З деякими з тих справ хочемо познайомити й наших читачів.

На перше питання: Які наслідки матиме для зближення й порозуміння народів у державі вступлення Німців до чсл. кабінету, през. Масарик відповів: Це початок того, чого я бажав собі завсіди й консеквентно як перед війною, так в часі війни і після її покінчення. Відношення Німців уже в старому Королівстві, потім під Австрією і тепер у республиці є преважною політичною проблемою. Це виходить ясно з ґеографічного положення Чехів і Словаків у середущій Европі, цього вимагає сусідство з великою Німеччиною, з Австрією і з иншими сусідами. Цього вимагає вкінці чисельна, господарська й культурна сила наших німецьких співгорожан. Німецька справа — це найважніша політична справа Чехословаччини. Я не замикаю очей на трудноші, що їх треба по обох сторонах побороти, коли вступлення Німців до уряду має привести до розвязки проблеми.

На питання, якими засобами слід послуговатися для скріплення чесько-німецького порозуміння, з окрема в культурній, мистецькій і гуманітарній ділянці, през. Масарик сказав: Не все може й повинна держава робити для своїх народів. Представники, з окремаж представники культури обох народів, мусять себе взаїмно пізнати і з обох сторін змагати не тільки до економічного, але й до культурного співробітництва на всіх ділянках. Все те можна зробити, коли обі сторони виявлять добру й розумну волю.

Про запроєктовану шкільну автономію висказався през. Масарик так: Ми стоїмо тепер перед послідовним переведенням реформи жуп і повітів, що принесе на всіх ділянках адміністрації певного роду автономізацію. З демократичного становища є я принціпіяльно за автономією, не спускаючи з ока природної централізації, яка ціхує суть модерної держави. Автономія і централізація — це дві великі, постійно працюючі політичні сили. Задача кермуючих політиків також у нас — найти конечну гармонію поміж тими двома силами.

Не можу не згадати, що тепер у всіх державах прихильники автономії є в тіни, бо вони запоручених собі автономних прав не вміють енерґійно й послідовно обороняти й використовувати. У всіх державах люде надто вже привичаїлися до централістичного ділання держави. Як відомо, цей історичний процес демонстрував през. Вільсон на Злучених Державах. Те саме булоб не тяжко доказати на нашій республиці. Не потребую підчеркувати, що я не уважаю автономних змагань політичним противенством чи неґацією держави; роблю також потрібну ріжницю між державою і народом. Особливо в культурній ділянці може й мусить кожний освічений нарід із самосвідомістю працювати самостійно над своїм власним удосконаленням; це отворене поле для інтелектуалістів, з окрема також для публіцистів.

Цікавий також погляд Масарика на справу скорочення військової служби, яка товчеться від довшого часу в чсл. республиці. Розуміється, през. Масарик є особисто за якнайбільшим скороченням військової служби, але це можна перевести на ширші розміри тільки тоді, коли піднесеться загальна освіта населення держави у всіх її кінцях. На всякий випадок перехід з 18 місяців до 14 або 12 місяців військової служби буде в найближчому часі довершеним фактом.

Роскол серед російських ес-ерів

Парижська права преса принесла сензаційні відомости про роскол у російській партії соціялістів революціонерів. Центром ес-ерів на еміґрації є Париж. Там перебуває один з найзамітніших лідерів партії відомий А. Ф. Керенський і видає щоденник „Дни“. В редакції того щоденника відбувся недавно виклад Керенського на тему будучого устрою Росії. За тиждень 20. листопада відбулася дискусія над рефератом. На дискусію прийшло богатоємі ґрантів, переважно ес-ерів. Керенський в короткому вступному слові зреферував головні тези свого викладу, щоби заініціювати дискусію. Він зазначив, що для нього всякий устрій Росії, який прийде по більшовиках, буде кращим від теперішнього більшовицького. У кінцевій промові, по дискусії сказав Керенський так:

„Я говорю в повному почутті відповідальности, хоч вам не може і не подобатися, що всякий устрій, який прийде по більшовиках, буде для Росії безмірним добром. Я знаю, що многі скажуть мені: „Ми до вашої партії не підемо“. — І не треба! — Ідіть, куда хочете і забегайте вашу „ідею-фікс“ про соціялізм, яка є пережитком сімдесятих років. (В тому місці Керенському перебивають). — Так! Я не стверджую щоб ви, соціялісти, мені не говорили. Найправдивішим соціялістом у Росії був граф Вітте, а инші неґідні навіть ступати його слідами. Крім того заявляю вам, що нас
перед Росія, а потім уже всякі соціялізми і демократизми. Я за ці літа навчився богато. В 1917 році в часі революції ми пробували впливати на маси виключно силою слова. І нас справедливо звали „яговорюючими“. А тепер я розумію необхідність підтримання слів штиками. Нам по дорозі з усіми, хто бажає боротися з більшовиками. Полишім усі ті фокуси (тобто соціялізм — Ред.). Росія перш за все, — Росія!!.

Так закінчив Керенський дискусію. Повищі цитати наводимо, як ми вгорі зазначили, за правою російською пресою. Кілька днів у орґані Керенського „Дні“ не було ніякого спростування на це. Накінець появився і там звіт з дискусії. На основі „Днів“ Керенський сказав нібито не так, як вище цитовано, а ось як:

„Я кажу, і кажу з повною свідомістю відповідальности, що обєктивно всяка влада, яка змінить більшовиків, буде для краю кроком вперед. Та це не значить, що я буду боротися разом з кождим і за всяку владу.“

Виходить, що всі інформації правої російської преси на еміґрації правдиві. Керенський став „сменовеховцем“ але в сторонні [illegible] кладом Керенського та його заявою назріває розкол між ес ерами. Проти такого становища Керенського виступили инші лідери ес-ерів як Мінор і Соловейчик. Проти Керенського мав заявитися і Чернов, що перебуває постійно в Празі.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

З ґалереї чорних духів.

Причинки до діяльности бувшого віце-міністра освіти Ґайчака.

Уряд „моральної санації“ премієра Бартеля покликав перед кількома місяцями на становище віце-міністра освіти п. Ґайчака, шкільного візитатора і заступника львівського куратора. Вшехпольська преса зараз розреклямувала пана Ґайчака як рішучого противника шкільної політики бувшого міністра освіти Станислава Грабського і пок. куратора Собінського. Сам п. Ґайчак теж помагав усіми засобами поширенню леґенди про свою прихильність до шкільництва Українців і взагалі непольських народів. Він містив у пресі відповідні інтервю з млаво-солодкавими деклямаціями про свою ліберальність, а з жидівською депутацією розмовляв навіть у жидівській мові (!).

На ділі ж п. Ґайчак — це вірний пупіль посла Пршишинського і смертельний ворог українського шкільництва. В часі свойого перебування у львівській кураторії був він чорним духом пок. кур. Собінського і це не є такою тайною. А коли в серпні 1925 р. п. Ґайчак приймав у заступстві куратора українську депутацію під проводом д-ра Степана Ардана, адвоката з Любачева, в справі приймання учеників до української ґімназії в Перемишлі з инших повітів, то висловився тоді про ґімназійних учителів в ось такий нечувано образливий спосіб:

„Również nauczyciele gimnazjalni w przemyskiem gimnazjum są nieodpowiedn., ale my tę bandę nauczycieli rozpędzimy na cztery wiatry; 15 z nich przeniesiemy w głąb Polski, na Pomorze, na Poznań, niech się uczą kultury. Najlepiej [illegible]“

Так висловлювався п. Ґайчак про українських учителів і про українську ґімназію. Петентів української народности, яких приймав у заступстві львівського куратора, трактував постійно ароґантсько і зневажливо. Інспектора шкіл „Рідної Школи“, члена ради міста Львова і бувшого члена Ради Шкільної Краєвої п. Ізидора Громницького, в часі одної авдієнції в 1923 р. не прохав навіть сісти. У львівській кураторії було загально відомо, що п. Ґайчак

гофти повторяється на жертвенниках при Службі Божій, але історично й суспільно жертва Голгофти повторяється через жертву людей. Одна та жертва може спасти нас від заглади! Ви, браття дорогі, добре це розумієте і в щоденному житті і в родині і в громаді: посвята це перша й найконечніша умова поступу. Це перший лік, перший рятунок; де посвяти нема, там усе марно гине; де є посвята, там усюди зачинається нова епоха. Посвята матерей для долі дітей, посвята лікаря для здоровля хорих, посвята учителів для виховання молоді, посвята горожан для народньої праці, посвята душпастирів для духовного добра вірних. Якби не жертва наших родичів, учителів, тих, що нас виховували дітьми, лікарів, що коло нас хорих ходили, якби не жертви наших попередників, ми або не жилиб, або жилиб у стораз гірших умовинах.

Від яких десяти літ, від світової війни, чимраз більше доходимо ми всі до тої гадки, що ми самі винні в своїй лихій долі, що в нас львина часть вини, чому у нас мало добра, чому у нас нема гаразду. Чимраз більше, чимраз краще здаємо собі справу з того, що більше й більше треба у нас посвяти робітників на полі церковнім і народнім. Богато крови благородних синів вітчини потекло за долю нашого народу. Споминаючи ті жертви нині, мусимо одначе з жалем сказати, що всеж таки замало було жертв і замало посвяти й тому хиба тільки не є поміж нами так, як моглоб бути і як повинно бути. І певно не замало цінимо жертви тих, що себе посвятили, коли стверджуємо що потрібно було й потрібно є більше жертв і більше посвяти.

Вернім тепер до великого діла, яке сповнив покійний еп. Иосиф для своєї епархії. Не міг він нічого вдіяти, але одно міг: життя своє жертвувати за добро своєї епархії, за добро своїх вірних. І це він зробив! Нераз близьким собі повторяв: коли не можу для своєї епархії працювати, то роблю бодай одно: життя своє віддаю Господу Богу за її добро. Ще коротко перед смертю, прощаючися з тим із наших священиків, що перший пішов там працювати, повторив йому те саме. І Бог приняв його жертву й велике діло було сповнене. І тим способом у тім порядку, який Бог один бачить, Покійний Иосиф зробив для своєї епархії то найбільше, що може душпастир зробити для своїх вірних. Покликую вас на свідків, отці душпастирі, чи хто з вас тільки зробив, чи хто з вас міг коли снити, чи хто з вас у безсонних ночах міг колись мріти про те, щоби в своїй епархії, в своїй парохії, для свого народу більше зробити? За вас, духовні отці, відповім і за відповім тому народові, відповім і за себе: Ні! Ніхто з нас більше не зробив, ніхто не зробив тільки, ніхто й не може бажати більше зробити. Бо, як каже Христос: Ніхто більшої любови не може мати, як коли хто душу-життя віддає за ближніх!

В християнськім порядку жертва є завдатком побіди — тріюмфу. З хрестної смерти Христа виростає життя для людського роду. Жертвами святих, жертвами християн стоїть будова христ. світа; жертвою Покійного еп. Иосифа буде стояти луцька епархія. Нині наслідника він не буде мати. Епархія лишиться в сирітстві може й довгі роки, але прийде час і вже наближається, коли воскресне до нового життя свята унія у тих краях, де народився, де жив, де помер св. Иосафат, де за його прикладом сотки й тисячі душ віддали життя за свій нарід, за Божу справу.

Я не сповнив би свого нинішнього завдання, як би не згадав товариша Покійного епископа Иосифа, Покійного епископа кир Димитрія. Від ясної благородної постаті пок. еп. Иосифа трудно відлучити не менше ясну й не менше благородну постать еп. Яремка. Про Його життя і про Його самітну смерть і про Його жертву люде ще менше знають, як про жертву еп. Иосифа. Але та жертва чим менше знана, чим тихша, чим більш укрита, може тим успішніша перед престолом Всевишнього. Оба товариші через усі роки студій, і товариші в праці священиків, одного дня стали священиками, одного дня епископами, рівночасно майже увязнені, разом, хоч і в ріжних місцевостях, були інтерновані в глибокій Росії. Епископ Яремко мав на вигнанні тим сумнішу долю, що був сам, без товариша і довгі місяці позбавлений потіхи відправляти Службу Божу. Ви це добре розумієте, дорогі браття. Для священика, ідеалом жертва Христова, Служба Божа; та жертва є Його школою. Боже провидіння так зарядило, що довгі місяці еп. Яремко не міг правити Служби Божої, а жив на вигнанні у Вологді. Ми, всі товариші на вигнанні, робили, що могли, щоб Йому в тім ділі помогти і вже Покійний приготовлювався на свою першу Службу Божу на вигнанні; вже дістав ризи і мав на другий день ту Службу Божу відправляти. Що ділося в тайнах Його душі — того, очевидно, ніхто не знає. Але це таке правдоподібне, що майже певне — довге бажання принести в жертву Христові життя, викликало в Його душі бажання принести в жертву своє власне життя. Одного з них до тої гадки довела неможність посвятитися для праці народові, другого неможність навіть відправити Службу Божу за нарід. І помер він у Вологді, де не було навіть брата, щоби примкнув Йому повіки... Обаж вони дійшли до того вершка хрестного життя, до того вершка душпастирської праці, до того ідеалу священичого покликання, яким є жертва самого себе! І жертву оба сповнили. І тою жертвою поклали безпечний фундамент, на якім будуть щойно працювати будучі покоління. А нам дай Боже за їх прикладом також жертву з себе зробити для добра і для спасення нашого бідного народу. Амінь!

З пустого в порожне...

Львів, 6. грудня 1926.

В своїй прагматичній промові на Народньому Зізді зупинився коротенько д-р Дм. Левицький над українсько-жидівськими взаємовідносинами. Говорячи про звязок з поневоленими народами в Польщі, зазначив він:

„Тяжче буде навязати звязок з Жидами, а головно з тими Жидами, котрі саме живуть на нашій національній території. Ми ніколи не відносилися до Жидів ворожо, розуміємо їх положення як безтериторіяльної нації. Ми знаємо, що є Жиди, які співчувають нашим національним змаганням, та якраз східно-галицька сіоністична партія від часу рішення Ради Амбасадорів пішла з Поляками на угоду, заключуючи відомий акт Райх-Грабський, і звернулася фронтом проти нас, допомагаючи Полякам в їх денаціоналізаційній політиці на наших землях. Як довго ця партія не змінить цілковито своєї політики, так довго ми вважаємо Жидів нашими політичними противниками".

Очевидно, зупиняючись над українсько жидівськими взаємовідносинами, які від хвилі угоди сіоністів із вшехполяками ввійшли в стадію напруження, п. голова Обєднання ствердив тільки загально відомі звища, аксіомні факти, які вже неraз були зазначувані й стверджувані на сторінках нашого органу. Бажаючи довести до злагіднення зростаючого напруження, д-р Дм. Левицький зазначив, що відпруження може наступити з моментом залишення Жидами їх служби у передпокоях грабсько-польонізаційної політики, з моментом основної зміни політичної лінії.

Як же на це відповіли східно-галицькі Жиди? Відповіли практикованим досі ними способом, з питомою їхній психіці рознузданістю, нахабністю і безцеремонністю, переливаючи з пустого в порожне. Особливо „оригінальною" щодо змісту, а образливою, визиваючо-нахабною, просто нехлюйною щодо тону є стаття секретаря східно-галицької сіоністичної організації д-ра А. Ротфельда під написом: „Вияви (?!) п. Левицького" (Wynurzenia p. Lewickiego).

Навязуючи до розмов, які п. голова Обєднання мав з жидівськими політиками покрою Ґрінбавма в Женеві, а яких метою було понад голови скомпромітованих і ворожих нам вшехпольських льокаїв із східно-галицької сіоністичної партії довести до українсько-жидівського modus vivendi, д-р Ротфельд не лише дозволяє собі на особисті образи (як нпр. словом „wypiera się" на адресу д-ра Дм. Левицького), але й повінню брехливих слів намагається прикрити дійсність, до того ж зголошуючи ще й окремі претенсії до українського громадянства. Мовляв, через жидівсько-польську угоду в нічому не нарушено українських інтересів, але Жиди не можуть вести політики українських партій таксамо, як вони не ведуть політики польських сторонництв (?!).

„Наша політика мусить лишитися жидівською і мусить бути скерована на оборону жидівських інтересів. Одначе для слушних постулятів й українських національних домагань ми все мали повне зрозуміння".

Тільки подумати, що за протекційна благородність міститься в психічній організації панів Ротфельдів й инших ліліпутних Райхів. Вони мають зрозуміння для „слушних" українських постулятів. Просто годилось би опатентувати цей винахід, як би такого самого зрозуміння не мали Грабські, Ґломбіньскі і їх прушинські підголоски.

Спроби нашого політичного проводу ввійти в тісніший звязок із жидівськими політиками з Конгресівки — дуже не по нутру д-рові Ротфельдові. Він лякає нас безуспішністю, а найголовніше нереальністю щодо вислідів намиреної кооперації.

„Нехай не рахує (д-р Дм. Левицький) на розбиття Жидів і на те, що хто-небудь з поважних і відповідальних жидівських політиків заключить з Українцями кооперацію іменем тутешнього жидівства понад головами і з поминенням його тутешніх провідників. Можуть істнувати диференції і ріжниці поглядів між деякими жидівськими політиками з б. Конгресівки і тутешніми. Одначе ніякий жидівський політик не схоче і не відважиться в основних справах розбивати спільного жидівського фронту".

Чи треба додавати, що „спільний жидівський фронт", особливо у відношенні до Українців від славної жидівсько-польської угоди держиться на павутинній ниточці? Чи треба зазначувати, що серед жидівського громадянства є теж політики, які глядять дальше свого носа і розуміють вагу добрих українсько-жидівських взаємин не лише для теперішности, але головно sub specie будуччини? Не нашою метою є розбивати „спільний жидівський фронт", ми тільки намагаємося найти звязки з тими жидівськими елементами, які не є ворожі нашим національним змаганням і які в свій час перестерігали Райхів і Розмаринів перед наслідками жидівсько-польської угоди у відношенні до Українців.

Найцікавіше, що д-р Ротфельд, рекламуючи всесильність східно-галицьких сіоністично-асиміляторських ватажків, macht sich wichtig аж до третього ступня. Мовляв, як порозуміння, то тільки з тутешніми ватажками. І то ще не зовсім гладка справа, бо й по жидівській стороні справа (порозуміння) не є такою ясною і гладкою, як то здається деяким українським політикам. На це моглиб ми замітити, що ті Жиди зпід стягу Райха, які є проти порозуміння, є щонайменше чесні зі собою, бо й як їм змагати до порозуміння з Українцями, коли вони звязані вузлом спільної польонізаційної акції з Поляками.

Те мегальоманське важничання Ротфельдів і їм подібних доходить до кульмінаційної точки... нахабної претенсійности в моменті, коли на адресу Українців ставиться домагання створити „психольогічні передумови" для порозуміння, очевидно з тутешніми сіоністичними ватажками. Мовляв, Українці мають бога-ко гріхів перед маєстатом тутешнього жидівства, яке є

„дуже чутке і вразливе. Не без впливів на настрій жидівської людности остали деякі українські тенденції, голошені від якогось часу. Антисемітизм, ширений все ширше і брутальніше частиною української преси, економічний бойкот й екстермінаційна (?!) господарська боротьба, ведена систематично на зразок „Розвою" — то все не створює атмосфери для приязних розмов".

Змальовуючи единофронтність жидівського табору, фронтовики зпід стягу „Хвілі" одночасно намагаються представити український табор розбитим, розірваним, роздертим — і то саме в моменті, коли конгрес Обєднання виявив беззастережну одноодумність у всіх питаннях української національної політики. Це завдання взяв на себе гол. редактор „Хвілі", який в статті „Уявні антагонізми", навязуючи до інтервю голови Обєднання, пише:

„В тих самих енунціяціях (в яких п. голова зясував вороже становище Жидів до Українців — Ред.), представив д-р Левицький безчисленні противенства в поглядах на програму (?!) і напрям української політики (?!), які заходять між такими поважними українськими політиками, як Смаль-Стоцький (sic!), д-р Кость Левицький, д-р Петрушевич, д-р Бачинський і богато инших, — противенства такі широкі, що аж роблять неможливою політичну консолідацію українських партій (?!). Не диво, що в тих умовинах політична динаміка Українців ослабла і замість шукати її джерел у власному нутрі — за прикладом збанкрутованої політики польських партій шукається уявних противенств, уявних ворогів. Арґумент дешевий, бо оправдуючий власну непорадність і второпну, освідомлюючу політичну пропаґанду".

Хіба досить! Вже ці дослівні виписки з двох статтей аж надто зясовують нам неперебірчиву тактику східно-галицьких асиміляторів. Не будемо повторювати того, що вже неraз було висвітлене на наших сторінках. Сіоністично-асиміляторські фронтовики використовують всі засоби, щоби не лишитися осамітненими. Думають, що ми колинебудь забудемо їм угоду при допомозі наших мандатів, що ми не бачимо їх прислужницької ролі в вшехпольськім фільварку, що ми не розуміємо їх хитрощів. Нехай не обманюють себе і даремне не пе-

Митр. гр. А. ШЕПТИЦЬКИЙ.

Жертва.

Промова над домовиною покійного еп. Боцяна.

Споминаючи померших праведників, хвалимо їх діла й чесноти і ставимо їх як примір до наслідування для людей. Великі прикмети й чесноти Покійного Епископа Луцького Кир Иосифа лишаться довго в памяти людей; будуть виславляти великі прикмети його серця, його працьовитість, доброту, любов ближнього, його ревність і дбайливість про добро церкви й народу, а може найбільше і найдовше лишиться вона в памяти людей ізза трагізму його життя, ізза його смутку й болю, який тягнеться в цілому десятилітті його епископства. Як жалібною заслоною була прикрита мітра, яку несли в похороннім поході, таксамо й жалібною заслоною було неначе прикрите ціле його епископське звання. Тим був він наче символом історії нашої святої унії — цілої історії нашої церкви від чотирьох сот літ. Бо в ній як червона нитка тягнеться якийсь незрозумілий трагізм, якийсь біль, якийсь сум, так, що не знаю, чи є де на світі історія якоїсь церковної провінції чи церкви, яка була би в тій мірі сумна, переповнена болем, трагічна. Може одного, — і на це хочу звернути вашу увагу, — будучі покоління не спостережуть у житті Покійного, як не спостерігає того майже ніхто тепер, а що мабуть щойно колись, по довгих і довгих століттях догляне й належно оцінить історія.

Я хочу нині піднести великі заслуги Покійного для його епархії, хочу вам представити, що для тої епархії, для епархії в Луцьку він зробив. А зробив він, вірте мені, більше, як може нині доглянути людське око. Дивує вас може це моє слово. Неодному приходить на гадку, що саме бідний епископ Боцян для своєї епархії нічого не міг зробити, що навіть не міг для неї працювати. Тому, щоб на цю трудність добре відповісти, приглянькося цілому положенню нашої церкви там на Волині і там дальше на Сході й на Півночі. Пригляньмося тому положенню з обох сторін: з людського боку і з боку надприродного християнського порядку.

В р. 1914, в хвилі, коли російські війська заняли майже цілу Галичину і коли видавалося, що вже вибила остання година унії, що так, як инші епархії нашої церкви за цариці Катерини, Миколи й Олександра були знищені насильством й відірвані від св. кат. церкви, так і наші галицькі три епархії згинуть під ударами релігійного переслідування, — в тій хвилі о. Боцян, тодішній ректор Духовної Семинарії у Львові, став луцьким епископом. Дістав у спадщині одну часть тої церкви, що колись через берестейську унію з кінцем XVI. століття була піддалася апост. престолови, а в якій за Миколи I. унію насильно здушено. В кілька місяців пізніше новоіменований і посвячений епископ був вивезений в далеку Сибір, де пережив перші три роки свойого епископства. Вернувши до Галичини в 1917 р., коли його серце рвалося до апостольської праці, міг зробити лише одну коротку подорож і відтак уже не мав можности нічого зробити для своєї епархії безпосередно. Був від неї відлучений, рідна Земля Галицька стала для нього землею вигнання... І то все. Не мав нагоди, не мав можности ані для своєї епархії, яку так любив, ані для тих бідних вірних, для котрих так бажав працювати, нічого вдіяти. Подумайте лише, яке це терпіння для серця епископа! „Видіти, як ті вірні, яких йому Бог вручив, гинуть без помочі душпастирів, чути, як через той бідний край пересуваються там і назад навала ворожих військ, знати, що сотками й тисячами люде гинуть, що висилають їх на далеку чужину на вигнання і бути самому вигнаним; мати руки й ноги звязані, не бути в силі щонебудь для своїх вірних зробити... Подумайте лишень: бачити здалека біліючі ниви, знати, що надійшла хвиля жнив і тужити за працею і рватися до неї і бути відірваним від усякої праці! І так ціле життя.

І на тім кінець — і більше нічого. Чиж більше нічого? Подивіться з другого боку — погляньте на нашу церкву на Волині, яку називаю нашою тому, що вона поконана наших бідних людей, подивіться на ту церкву на Волині, на Підляшу, на Холмщині, а побачите таку руїну, що часи перед берестейською унією, часи руїни й упадку, видадуться ще кращими. Погляньте на далеку широку Україну, бо так зв. автокефальна церква веде не менше до руїни, відриваючи нарід від церковного передання батьків і ведучи його до роздорів, не зважаючи на стяги принадні для тих, що люблять вітчину — національність і самостійність. І тут і там і на далекій Білій Руси і ще дальше в Москві — всюди церква в пониженні, розділена, розшарпана рідними дітьми і наближається з кождим роком до цілковитої, як виглядало би заглади.

Тепер запитаю вас, що, думаєте, що треба би зробити, щоби церкву двигнути з того упадку, щоби нарід піднести, просвітити, спасти? Від чого бодай зачати? Які основи в праці поставитити? Чиж справою найважнішою, найконечнішою в такім положенні не є знайти людину чи людей, які себе самих віддали би в жертву, посвятити своє життя? Такі часи упадку переходила наша церква в XVI. в. Бог дав їй св. Йосафата. Він жертвою свойого життя положив ті основи, на яких ми досі ще будуємо і які на довгі століття будуть основою поступу й будучини для нашого народу. Чогож треба, щоби той нарід і нині спасти? Треба жертви! Треба, щоб у тих краях повторилася кровава жертва Голгофти. То правда, що кровава жертва Гол-